

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Sadeleştirme Üzerine Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme

A Study on the Studies on Text Simplification in Teaching Turkish as a Foreign Language

Dr. Öğr. Üyesi Musa KAYA¹, Abdulvahap AVŞAR²

Öz

Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmalarını incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmalarda 2011- 2021 yılları arasında metin sadeleştirme üzerine 33 lisansüstü tez ve 2 makale tespit edilmiştir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmalar; yapıldığı yıl, yapıldığı üniversite, sadeleştirilen düzey, sadeleştirilen tür, sadeleştirmede ölçü olarak belirlenen kaynak, etkinlik hazırlama, sözlük hazırlama, uzman görüşü alınma, uygulanma ve hangi boyutta sadeleştirildiği başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmalar sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine 20 farklı üniversitede lisansüstü tez hazırlandığı; Gazi Üniversitesi toplam 6 tezle 1. sırada yer alırken Necmettin Erbakan Üniversitesinin 4 tezle 2. sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca A1 ile C1 arasında tüm düzeyler için sadeleştirme yapıldığı ve bazı çalışmaların A1-A2 ve B1-B2 gibi birden fazla düzeye yönelik olarak yapıldığı belirlenmiştir. B1 düzeyinde 40 sadeleştirme yüksek lisans, 10 sadeleştirme doktora tezi ve 1 sadeleştirme ise makale çalışması olarak yapılmış ve toplam 51 çalışmayla en fazla B1 düzeyinde sadeleştirme işlemi yapılmıştır. Sadeleştirme işlemi yapılan edebi türlere bakıldığında, hikâye türünde 76, fıkra türünde 15, destan ve masal türlerinde 10, roman türünde 5, mektup türünde 2 gezi yazısı, anı ve deneme türlerinde 1 (biri) adet sadeleştirme işleminin yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, metin sadeleştirme, bilimsel çalışmalar, metin türleri.

Makale Türü: Araştırma

Abstract

This study was conducted to examine the studies on text-simplification in teaching Turkish as a foreign language. Document analysis method was used in this study being qualitative research. 33 postgraduate theses and 2 articles on text-simplification were determined between 2011 and 2021 in the conducted studies. The studies conducted on text-simplification in teaching Turkish as a foreign language were examined in this study under the titles of the year conducted, the university conducted, simplification level, simplification types, the resources determined as measure in the simplification, activity design, compiling a dictionary, getting an expert opinion, practice, and to what extent it was simplified. As a result of the research, it is determined that there are 20 universities where postgraduate theses were prepared on text-simplification on teaching Turkish as a foreign language, Gazi University is at the top of the list with 6 theses, and Necmettin Erbakan University is the second with 4 theses. Also, it is determined that simplification was conducted at all levels from A1 to C1, some studies were conducted at more than one levels like A1-A2 and B1-B2. 40 master's theses, 10 doctoral theses, and 1 article on simplification, totally 51 studies, were conducted at B1 level at most. When the literary genres which

¹Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, musakaya@bayburt.edu.tr

²Bayburt Üniversitesi, Yüksek Lisan Öğrencisi, vahapvsr@gmail.com

Atf için (to cite): Soyad, A. (2024). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Sadeleştirme Üzerine Yapılan Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 476-492.

simplification was conducted are examined, it is determined that simplification was carried out in 76 stories, 15 anecdotes, 10 tales and epics, 5 novels, 2 letters, 2 travel writing, 1 memoir, and 1 essay.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, text-simplification, scientific studies, text types.

Paper Type: Research

Giriş

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlaması itibariyle insanları birleştiren, toplulukları millet yapan en önemli unsur; gelişip değişmesiyle canlı bir varlık, kökeni ve oluşumunun çözümlenememiş olması yönüyle sırları bilinmeyen bir sistem niteliği taşımaktadır. Dilin birey ve toplum açısından önemini ifade etmek için yine dili ve dilin geniş imkânlarını kullanmanın gerekliliği konuyu özetlemektedir. Dil kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısıdır. Bir kültürü tanıtmamızın en etkili yollarından biri de kültürü besleyen ve kültürden beslenen dilin aracı kılınmasıdır (Kaplan, 2008; Nurlu, 2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk kültürünü ve Türk dilinin zenginliğini tanıtmada en etkili ve önemli araçtır. Türkçe öğrenen bireyler, yalnızca bu dilde iletişim kurabilme niteliğine sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda binlerce yıllık Türk tarih ve kültürünün taşıyıcısı olan Türkçeyi de öğrenirler (İşcan, 2017). Doğal olarak dil öğretimini kültür aktarımından ayrı düşünmek mümkün görünmemektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tam olarak ne zaman başladığı konusunda herhangi bir görüş birliği olmasa da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Orhun Abidelerinin bir yüzünün Türkçe diğer yüzünün ise Çince olması dolayısıyla Orhun Abidelerine dayandırılır (Durmuş ve Okur, 2013). Bu alanda en önemli ve eski yazılı kaynaklardan biri Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lügati't- Türk adlı eseridir. Türkçe-Arapça Sözlük niteliği öne çıksa da Kaşgarlı'nın Türkistan coğrafyasından hareketle Türkçe kelimelerin anlamlarını bağlam içerisinde vermesi bu eseri sözlük olmanın çok ötesine taşımaktadır. Sonraki dönemlerde de yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik özellikle yabancı ülke ve elçiliklerin çalışmaları olsa da bu öğretimin planlı, programlı ve geniş kitleler için yapıldığını söylemek mümkün değildir (Nurlu, 2019). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretimi tarihi ise daha yenidir. İlk olarak 1984 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) kurulmuş, daha sonra 1992 yılında Ege Üniversitesi TÖMER ve 1994 yılında Gazi Üniversitesi TÖMER kurulmuştur. İlerleyen yıllarda ise, YÖK' e bağlı üniversiteler bünyesinde birçok TÖMER kurulmuştur. Bu alanda hizmet veren diğer kurumlar ise Millî Eğitim Bakanlığı, Türk Maarif Vakfı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) ve Yunus Emre Enstitüsüdür (Arslan, 2012).

1. Metin

Sözcüklerin, cümlelerin ve noktalama işaretlerinin bir araya gelerek oluşturduğu bütüncül parça metin olarak tanımlanır (TDK, 2021). Başka bir ifadeyle metin, çok farklı düzeylerde dili kullanarak ve çok farklı yönlerle iletişimde bulunmak amacıyla oluşturulan, cümlelerle örülmüş bir uzlaşma ve anlatma aracıdır (Aktaş, 2009). Türkçenin yabancı dil öğretiminde edebî metinlerden faydalanmak oldukça önemlidir. Zira edebî metinler kültür aktarımı ve kelime öğretimini daha verimli hale getirmekle kalmayıp metni anlayan öğrencinin kendisine güveni artacak, dili öğrenme isteği ve ilerlemesi de aynı seyri takip edecektir. Edebî metinlerin ana dili ya da yabancı dil öğretiminde kullanılması elzemdir. Kelime hazinesi açısından zengin olan edebî metinler, öğrencilerin düşüncelerini, yorum güçlerini ve zihinsel becerilerini geliştirir (Gökşen, 2021).

Yabancı dil öğretiminde edebî metinler sadeleştirme ya da uyarılama işlemi ile kullanılabilir. Yabancı bir dilin öğrenimi sürecinde öğrenci dil bilgisi ve kullanılan cümlelerin karmaşıklığı öğrencinin anlayamayacağı düzeyde metinlerle karşılaşır ve kelimelerin anlamlarını öğrenmek için çok sık sözlük kullanmak zorunda kalırsa öğrencinin kendine olan güveninin azalması ve motivasyon kaybı kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle sadeleştirilmiş

metinlerin kullanımı daha uygun olacaktır (Ahmet, 2021). Sadeleştirilmiş metinler kolay anlaşılacağı için okuma isteğini arttırarak öğrencinin ilerlemesini hızlandıracaktır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine birçok çalışmanın yapıldığı ancak bu çalışmaların incelenmediği görülmüştür. Metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmaların farklı yönlerle incelendiği bu çalışmanın, metin sadeleştirme ve metin uyarlama üzerine çalışan araştırmacılara ve alana mevcut durumun ortaya konulması, çalışmaların hangi alanlarda yoğunlaşırken hangi alanlarda ihtiyaç olduğunun değerlendirilmesi bakımından fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Metin Sadeleştirme

Sadeleştirme, bir metinde anlaşılması zor olan kelimelerin metinden çıkartılması ya da bilinen bir anlamıyla değiştirilmesi veya öğrenci seviyesinin üstünde olan dil bilgisi yapılarının öğrencilerin anlayacağı şekilde uyarlanmasıdır. Sadeleştirilmiş metinler, okumada zorluk çeken öğrenciler ve Türkçe öğrenen yabancılar için özgün metinlerden daha işlevseldir. Metin sadeleştirme, bir metinde anlaşılması zor olan kelime gruplarının, dil bilgisi yapılarının mecazlı anlatımların hedef öğrenci grubuna göre değiştirilmesi veya sadeleştirilmesini kapsar (Kaya, 2018, s. 25). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler, ana dili Türkçe olan bireyler gibi her metni, her yapıyı ve mecazlı anlatımı tam anlayamadığı için öğrenci düzeyine uygun metinler üretmek ya da var olan metni sadeleştirmek gerekmektedir. Bir metindeki anlaşılması güç olan bütün kelimeleri ve düzey üstünde olan bütün dil bilgisi yapılarını çıkarıp öğrenci grubunun bildiği kelime ve dil bilgisi yapılarını metinde bırakmak ve bunu okuyucuya sadeleştirilmiş metin diye sunmak yanlış bir davranıştır (Eroğlu, 2015, s. 33).

Metin sadeleştirme genel olarak iki ana yaklaşıma göre yapılmaktadır: “Yapısalcı yaklaşımla sadeleştirme seviyelendirilmiş okur gruplarına, kelimelerin kullanım sıklıklarına, cümle ve metin uzunluğuna, dayanırken sezgisel yaklaşımda yazar kendi duygu, inanç ve tecrübesine dayanarak hareket eder (Kaya, 2018, s. 26). Bazı çalışmalarda farklı yöntem ve tekniklere başvurulsa da temelde yapılan öğrencinin düzeyine uygun olarak metni daha anlaşılabilir hale getirmek olduğu için sadeleştirilmiş eserlerin, alanında yetkin kişilerin yapması kaydıyla, yöntem ve tekniğe göre büyük farklılıklar taşıdığı söylenemez. Farklılıklar bu işlemi yapan kişinin deneyim ve bakış açısına göre ortaya çıkmaktadır.

Metin sadeleştirmenin ciddi bir emek istediği için alanında uzman kişilerce yapılması ve işin ticarî boyutunun nitelik boyutunu etkilememesi gerekmektedir. Yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metinlerin kullanımını doğru kabul eden görüşlere göre uyarlanmış metinler, kavramsal ve kültürel olarak yoğun olmadıkları için öğretime daha uygundur (Süner, 2018). Özgün metinler, sadeleştirme veya uyarlama yapılmadan öğretimde kullanıldığında öğrenciler okuduğunu anlama konusunda zorluk yaşayacaklardır. Bununla birlikte metin sadeleştirilirken hedef kitlenin bilmediği dil yapılarına da yer verilmesi metni öğretici kılacaktır (Kaya, 2018).

Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan itibaren yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDOTÖ) alanındaki gelişmelere uygun biçimde metin sadeleştirme çalışmalarında da ciddi bir artış gözlemlenmiştir. 2015- 2020 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerde sırasıyla en fazla çalışılan konular söz varlığı, yazma eğitimi ve dil bilgisi öğretimi olurken metin sadeleştirme konusu ise bu yıllar arasında çalışılan 8. konu olmuştur (Maden ve Önal 2021). Metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmalarda sadeleştirmenin daha çok hikâye türünde yapıldığı tespit edilmiştir. Sadeleştirmelerin hikâye türünde yapılması Türkçe öğrenenlerin ders dışında da seviyelerine uygun okuma materyali bulacaklarını gösterir. Bu da sadeleştirme alanının önemli olduğunu gösterir. Bu çalışmanın amacına uygun olarak yapılan araştırmalarda, yabancılar Türkçe öğretimi metin sadeleştirme üzerine 29 yüksek lisans tezi, 4 doktora tezi ve 2 makale tespit edilmiş ve bu çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

Literatür tarandığında hikâye türünde; Ömer Seyfettin'e ait "Kaşağı ve Perili Köşk" hikâyeleri A1- A2, A1, A2 ve B1 düzeylerine göre; "Pembe İncili Kaftan" hikâyesi B1 düzeyine göre; "Üç Nasihat" adlı hikâye B2 düzeyine göre; "Gurultu, Türbe ve Bir Hayır" hikâyeleri B1 düzeyine göre; "Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar ve Üç Nasihat" hikâyeleri A1-A2 düzeylerine göre; "Rüşvet" hikâyesi A1-A2 ve B1 düzeylerine göre; "Gizli Mabet" bütün düzeylere göre, Sait Faik Abasıyanık'a ait "Meserret Oteli" B1 düzeyine göre; "Fındık" hikâyesi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre; "Eskici" hikâyesi B1 düzeyine ve 2 defa A2 düzeyine göre; "Asfalt Yol" hikâyesi A2 düzeyine göre; "Testi" hikâyesi A2 düzeyine göre; "Semaver" hikâyesi B1 düzeyine göre; "Birtakım İnsanlar" hikâyesi B1 düzeyine göre; "Bir İlkbahar Hikâyesi, Ben Ne Yapayım, Zemberek, Son Kuşlar ve Hişt Hişt" A1-A2 düzeylerine göre, Dede Korkut Hikâyelerinden 12 hikâye B1 düzeyine göre; "Dirse Han Oğlu Boğaç Han Destanı" B1 düzeyine göre, Mustafa Kutlu'nun "Ya Tahammül Ya Sefer" ve "Hayat Güzeldir" adlı hikâyeleri B1 düzeyine göre; "Caney ve Çiçek Tefsiri" hikâyeleri A2 düzeyine göre, Sabahattin Ali'nin "Apartman ve Köpek" hikâyeleri A1- A2 düzeylerine göre; "Kırlangıçlar" adlı hikâyesi A2 düzeyine göre, Murat Gülsoy'un "Kayıp Eşyalar Bürosu" adlı hikâyesi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre, Haldun Taner'e ait "Heykel" hikâyesi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre; "Sahibi Seyf-ü Kalem, Bir Motorda Dört Kişi, Konçınalar, On ikiye Bir Var, Neden Sonra ve Sancho'nun Sabah Yürüyüşü" hikâyeleri B1 düzeyine göre, Yaşar Kemal'e ait "Kalemler" hikâyesi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre, Cemil Kavukçu'ya ait "O Bakış" hikâyesi A1, A2 ve B1 düzeylerine göre, Memduh Şevket Esendal'ın "Pazarlık" hikâyesi A2 düzeyine göre, Halide Edip Adıvar'ın "Himmat Çocuk" hikâyesi B1-B2 düzeylerine göre, Yavuz Bahadıroğlu'na ait "Orada Bir Köy Var Uzakta" adlı hikâye bütün düzeylere göre, Kemalettin Çalık'ın "Piri Reis" adlı hikâye kitabı B1 düzeyine göre, Aytül Akal'ın "Kızım, Ben Çocukken..." adlı hikâye kitabı A1- A2 düzeylerine göre, Peyami Safa'nın "Mişon'un Definesi, Esrarlı Köşk, Elmaslar İçinde ve Kaybolan Adam" hikâyeleri A2 düzeyine göre, Tarık Buğra'nın "Hayat Böyledir" hikâyesi A2 düzeyine göre ve Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" hikâyesi A1-A2 düzeylerine göre sadeleştirildiği tespit edilmiştir (Ahmet, 2021; Aktan, 2019; Akıncılar, 2018; Atalay, 2021; Ay, 2020; Bakan, 2012; Bilgiç, 2021; Bozkurt, 2011; Demirel, 2019; Eroğlu, 2015; Ghaffarı, 2020; Güdek, 2021; Gürler, 2017; Harmandar, 2020; İpek, 2018; Kaymaz, 2018; Kutlu, 2015; Kutlu, Kökçü, 2020; 2021; Nurlu, 2021; Oğuztürk, 2019; Özmen, 2019; Süner, 2018; Tuğrul, 2021; Yaşar, 2019; Yazok, 2020; Yılmaz, 2021).

Destan türünde "Altay Yaratılış Destanı", "Alper Tunga Destanı", "Bozkurt Destanı", "Ergenekon Destanı", "Uygur Türeyiş Destanı", "Uygur Göç Destanı", "Kara Yorga Destanı", "Battal Gazi Destanı", "Sarı Saltuk Destanı" ve "Koroğlu Destanı" A1-A2 düzeylerine göre sadeleştirilmiştir (Kaya, 2019). Masal türünde "Usta Nazar", "Köylü ile Sultan Mahmut", "Sabır Taşı", "Dülger Kızı" ve "Sedef Bacı" masalları B1 düzeyine; "Menekşe Yaprığından İncinen Kızım", "Yedi Kardeşler", "Oduncunun Kızı", "Yıldırım Padişahı" ve "Perili El" masalları ise B2 düzeyine göre sadeleştirilmiştir (Özden, 2020).

Fıkra türünde Nasreddin Hoca fıkralarından "Yorgan Gitti Kavga Bitti", "Nasreddin Hoca İle Cimri Komutan", "Nasreddin Hoca'nın Kırk Yıllık Sirkesi", "Nasreddin Hoca İle Hırsız" ve "Nasreddin Hoca İle Hırsız Karga" fıkraları A2 düzeyine; "İpe Un Serdim", "Ağaçtan Öte Yol", "Parayı Veren Düdüğü Çalar", "Biraz da Biz Ölelim" ve "Hırsızın Hiç Suçu Yok Mu" fıkraları B1 düzeyine; "Dünyanın Ortası Neresidir", "Al Hiçini Git", "El Elin Eşğini Türkü Çağırarak Arar", "Halkın Dili" ve "Tavşanın Suyunun Suyu" fıkraları ise B2 düzeyine göre sadeleştirilmiştir (Özet, 2019). Gezi yazısı türünde Hayri Bostan'ın "İstanbul'u Düşünmek, Yaşamak, Düşlerde Gezmek Şimdi" adlı gezi yazısı B1 düzeyine göre sadeleştirme yapılırken deneme türünde ise Mustafa Kutlu'nun "Çocuklar ve Bisikletler" adlı denemesi B1 düzeyine göre sadeleştirilmiştir (Ghaffarı, 2020).

Mektup türünde Memduh Şevket Esendal'ın "Kızım Canım" adlı mektubu B1 düzeyine göre; Aziz Nesin'in "İlk Mektup" adlı mektubu A2 düzeyine göre sadeleştirilirken anı türünde

ise Halide Nusret Zorlutuna'nın "Mefharet ve Arkadaşları" adlı anı yazısı A2 düzeyine göre sadeleştirilmiştir. (Ghaffarı, 2020). Roman türünde Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç" adlı eseri A1-A2 düzeylerine göre, Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" adlı eseri A1-A2 ve A2 düzeylerine göre, Reşat Nuri Güntekin'in "Çalikuşu" adlı eseri A1-A2 düzeylerine göre ve Abbas Sayar'ın "Yılıkı Atı" adlı eserinin A2 düzeyine göre sadeleştirildiği görülmüştür (Kaya, 2018; Mazlum, 2014; Yıldırım, 2013).

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, yabancı dil Olarak Türkçe öğretimine yönelik olarak yapılan metin sadeleştirme çalışmaları incelenmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda problem cümleleri aşağıda verilmiştir:

1. Metin sadeleştirme çalışmalarının yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Metin sadeleştirme çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. Metin sadeleştirme çalışmalarının dil düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
4. Metin sadeleştirme çalışmalarının edebî türlere göre dağılımı nasıldır?
5. Metin sadeleştirme çalışmalarının sadeleştirmede ölçü olarak belirlenen kaynaklar, etkinlik, uzman görüşü, sözlük ve uygulamalara göre dağılımı nasıldır?
6. Metin sadeleştirme çalışmalarının kitap ve metin boyutuna göre dağılımı nasıldır?

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile desenlenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılan hedef hakkında bilgi sunan bütün dokümanların içeriğinin incelenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 218). Bu araştırmada basılı veya elektronik kaynakların belirlenen ölçüt ve amaçlar doğrultusunda sistemli bir biçimde incelenmesini gerektirmesi sebebiyle doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmaların incelenmesinde iki araştırmacı ayrı ayrı tarama ve değerlendirme yapmıştır. Değerlendiricilerin yaptıkları taramaya ilişkin görüş birliği sağlanması esas alınmıştır.

4.2. Veri Kaynağı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine yapılan çalışmalar ve bu alana yönelik ortaya konulmuş eserler bu çalışmanın kaynağını oluşturmaktadır. Araştırmanın kaynağı belirlenirken ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması olup bu ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İlgili kaynakları elde etmek için Google akademik, YÖK tez merkezi ve DergiPark veri tabanlarında aramalar gerçekleştirilmiştir. Veri taraması yapılırken çalışmalarda sadeleştirilmiş eser ya da metin var mı, buna dikkat edilerek ortaya ürün koyulmuş olan çalışmalar ele alınmıştır. Bu işlemin sonucunda 28 yüksek lisans tezi, 4 doktora tezi ve 2 makale tespit edilmiştir. Ayrıca aşağıdaki eserlerden yararlanılmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe

Maarif Vakfı Yabancılar Türkçe Öğretimi Programı

Turkofonı Türkçe Öğren

Murat Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi

Gökhan Ölker Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü

Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM Yabancılar İçin Türkçe

Gökkuşluğu Türkçe Ders Kitabı

Türkçeye Yolculuk

İlyas Göz Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü

4.3. Veri Toplanması ve Analizi

Bu araştırmanın verileri YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google akademik ve DergiPark veri tabanlarında yayımlanmış bilimsel çalışmalardan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine yapılan bilimsel çalışmaların taranmasıyla elde edilmiştir. Taramalar “yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yabancılar Türkçe öğretimi, metin sadeleştirme, metin uyarlama” anahtar kelimeleriyle yapılarak araştırma alanına ilişkin çalışmalar derlenmiş ve yüksek lisans tezleri, doktora tezleri ve makaleler olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Daha sonra bu çalışmalar incelenerek araştırmanın amacına uygunluk açısından değerlendirilmiştir. Araştırmada metin sadeleştirme yapılarak ortaya ürün konulan çalışmalar alt problemlere göre incelenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). Buradan hareketle içerik analizinin bir alanda yapılan araştırmaları bir araya getirip farklı açılardan inceleme çalışmaları için uygun olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada tezler ve makaleler aşağıdaki alt problemlere göre sınıflandırılıp tablolarla gösterilmiştir.

Metin sadeleştirme çalışmalarının yıllara göre dağılımı nasıldır?

Metin sadeleştirme çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

Metin sadeleştirme çalışmalarının dil düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

Metin sadeleştirme çalışmalarının edebî türlere göre dağılımı nasıldır?

Metin sadeleştirme çalışmalarının sadeleştirmede ölçü olarak belirlenen kaynaklar, etkinlik, uzman görüşü, sözlük ve uygulamalara göre dağılımı nasıldır?

Metin sadeleştirme çalışmalarının metin ve eser boyutuna göre dağılımı nasıldır?

Araştırmada tez ve makalelerin analizinde betimsel bir analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin belirli bir temaya göre özetlenmesine, yorumlanmasına dayanır ve dört aşamadan oluşur: çerçeve oluşturma, tematik bir çerçeveye göre verileri işleme, bulguları

tanımlama ve bulguları yorumlama (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256). Bu aşamalara göre tez ve makalelerin hangi açıdan incelenmesi gerektiği belirlenmiş ve ardından tablolarla gösterilmiştir.

4.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla oluşturulan formların yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında doktora ve bilimsel çalışma yapan üç alan uzmanıyla birlikte değerlendirilmesi yapılmıştır. Huberman (1994)'ın görüş birliği+görüş ayrılığı formülü kullanılarak kodlayıcılar arasındaki uyum yüzdesine bakılmış, 0,80 olarak uyum yüzdesi tespit edilmiştir. Uyumun sağlanmadığı kodlamalarda araştırmacı ile alan uzmanları ilgili kodları tartışılarak karara bağlanmıştır.

5. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme ve uyarlama üzerine yapılan yüksek lisans, doktora ve makaleler alt problemler açısından incelenmiş ve elde edilen sonuçlar tablolar şeklinde gösterilmiştir.

5.1. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının yıllara göre dağılımı nasıldır?” Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1. Yabancı dil Olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme yıllara göre dağılımı.

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Makale	Toplam
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
2011	1	-	-	1
2012	1	-	-	1
2013	1	-	-	1
2014	1	-	-	1
2015	2	-	-	2
2016	-	-	-	-
2017	2	-	-	2
2018	4	1	-	5
2019	7	1	-	8
2020	4	1	2	7
2021	6	1	-	7
Toplam	29	4	2	35

Tablo 1'e göre, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirmeyle ilgili tespit edilen ilk çalışma 2011 yılında yapılırken 2011-2021 yılları arasında çalışmanın tespit edilmediği tek yıl 2016 yılıdır. 2011, 2012, 2013 ve 2014 yıllarında her yıl 1 yüksek lisans tezi yazılmıştır. 2015 ve 2017 yıllarında ise her 2 yılda 2 yüksek lisans tezi, 2018 yılında 4 yüksek lisans ve 1 doktora tezi, 2019 yılında 7 yüksek lisans ve 1 doktora tezi, 2020 yılında 4 yüksek lisans tezi, 1 doktora tezi ve 2 makale, 2021 yılında 6 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezi yazılmıştır. En fazla çalışma: 7 çalışmayla 2019 yılında yapılırken, doktora çalışması 2018 yılından 2021 yılına kadar her yıl 1 çalışma olarak yapılmıştır. Bu alanda sadece 2020 yılında makale yazılmıştır. Toplamda 35 çalışma yapılmış olan bu alanda 29 yüksek lisans tezi, 4 doktora tezi ve 2 makale yazıldığı tespit edilmiştir.

4.4. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının üniversitelere göre dağılımı

Üniversiteler	Yüksek lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
1. Gazi Üniversitesi	3	3	6
2. Necmettin Erbakan Üniversitesi	4	-	4
3. Hacettepe Üniversitesi	1	1	2
4. İnönü Üniversitesi	2	-	2
5. Yıldız Teknik Üniversitesi	2	-	2
6. İstanbul Kültür Üniversitesi	2	-	2
7. Fatih Sultan Mehmet Vakıf	2	-	2
8. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	-	1
9. Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	-	1
10. Anadolu Üniversitesi	1	-	1
11. Ankara Üniversitesi	1	-	1
12. Nevşehir Hacı Bektaş Veli	1	-	1
13. İstanbul Üniversitesi	1	-	1
14. Mersin Üniversitesi	1	-	1
15. Selçuk Üniversitesi	1	-	1
16. Dumlupınar Üniversitesi	1	-	1
17. Kırıkkale Üniversitesi	1	-	1
18. Akdeniz Üniversitesi	1	-	1
19. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	-	1
20. Dicle Üniversitesi	1	-	1

Tablo 2’ye göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme üzerine 20 farklı üniversitede tez hazırlandığı tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi, 3 yüksek lisans, 3 doktora tezi olmak üzere toplam 6 teze 1. sırada yer alırken, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 4 yüksek lisans teziyle 2. sırada yer almaktadır. Yine Tablo 2’de görüleceği üzere, Hacettepe, İnönü, Yıldız Teknik, İstanbul Kültür ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitelerinde 2 (ikişer) tez hazırlanırken Çanakkale Onsekiz Mart, Kilis 7 Aralık, Anadolu, Ankara, Nevşehir Hacı Bektaş Veli, İstanbul, Mersin, Selçuk, Dumlupınar, Yıldırım Beyazıt ve Dicle Üniversitelerinde 1 (birişer) tez hazırlanmıştır.

a. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının düzeylere göre dağılımı nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının düzeylere göre dağılımı

Düzye	Yüksek lisans	Doktora	Makale	Toplam
A1	2	6	-	8
A2	15	15	1	31
A1-A2	33	-	-	33
B1	40	10	1	51

B2	13	-	-	13
B1- B2	1	-	-	1
C1	2	-	-	2

Tablo 3'e göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde yapıldığı ve bazı çalışmaların, A1-A2 ve B1-B2 gibi iki düzeyi kapsadığı tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda ise birden fazla düzeyde sadeleştirme yapıldığı tespit edilmiştir. A1 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 2, doktora tezlerinde 6 toplamda ise 8 metin, A2 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 15, doktora tezlerinde 15 ve makalelerde 1 toplamda ise 31 metin, A1-A2 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 33 metin, B1 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 40, doktora tezlerinde 10 ve makalelerde 1 toplamda ise 51 metin, B2 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 13 metin, B1-B2 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 1 metin ve C1 düzeyine göre yüksek lisans tezlerinde 2 metin sadeleştirilmiştir. En fazla sadeleştirme işleminin 51 sadeleştirme işlemi ile B1 düzeyinde yapılmıştır.

b. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının edebi türlere göre dağılımı nasıldır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının edebi türlere göre dağılımı

Edebi Tür	Yüksek Lisans	Doktora	Makale	Toplam
Hikâye	62	12	2	76
Roman	3	2	-	5
Fıkra	15	-	-	15
Destan	10	-	-	10
Masal	10	-	-	10
Anı	-	1	-	1
Mektup	-	2	-	2
Deneme	-	1	-	1
Gezi Yazısı	-	1	-	1

Tablo 4'e göre 9 farklı edebi türde sadeleştirme işlemi yapıldığı ve bazı çalışmalarda birden fazla türe yönelik sadeleştirme işlemi yapıldığı tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda ise aynı türde birden fazla eserin sadeleştirildiği tespit edilmiştir. Tablo 4'e bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde 62 doktora tezlerinde 12 ve makalelerde 2 olmak üzere toplamda 76 hikâyenin; yüksek lisans tezlerinde 3, doktora tezlerinde 2 olmak üzere toplamda 5 romanın; yüksek lisans tezlerinde 15 fıkranın; yüksek lisans tezlerinde 10 destan ve masalın; doktora tezlerinde 2 mektubun ve doktora tezlerinde 1 anı, deneme ve gezi yazısının sadeleştirildiği tespit edilmiştir. En fazla sadeleştirme işlemi de 76 ile hikâye türünde yapılmıştır.

c. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının sadeleştirmede ölçü olarak belirlenen kaynaklar, etkinlik, uzman görüşü, sözlük ve uygulamalara göre dağılımı nasıldır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirmede ölçü olarak belirlenen kaynaklar, etkinlik, uzman görüşü, sözlük ve uygulamalara göre dağılımı.

Çalışma Alanı	Ölçü Kaynaklar	Olarak Belirlenen	Etkinlik	Uzman Görüşü	Sözlük	Uygulama
Yüksek Lisans	1.Yeni Hitit Türkçe: 15 2. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe: 8 3.Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı: 7 4. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe: 4 5. Maarif Vakfı Y.T.Ö Programı: 3 6. Turkofoni Türkçe Öğren: 2 7. M. Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi: 2 8.G. Ölker Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü: 2 9.Dokuz Eylül Üni. DEDAM Yabancılar İçin Türkçe: 1 10. Gökkuşluğu Türkçe Ders Kitabı: 1 11. Türkçeye Yolculuk: 1	Yabancılar İçin	21	3	6	6
Doktora	1. Yeni Hitit Türkçe: 3 2. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı: 2 3. İ. Göz Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü: 2 4. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe: 1 5. M. Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi:1	Yabancılar İçin	1	2	2	1
Makale	1. Yeni Hitit Türkçe: 2 2. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe: 1 3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe: 1	Yabancılar İçin	-	-	-	-

Tablo 5'e göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme ve metin uyarlamada ölçü olarak bazı çalışmalarda birden fazla kaynağın ölçü alındığı tespit edilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 15 defa, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe 8 defa, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı 7 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 4 defa, Maarif Vakfı Yabancılar Türkçe Öğretimi Programı 3 defa, Turkofoni Türkçe Öğren, Murat Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi ve Gökhan Ölker Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü 2 defa, Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM Yabancılar İçin Türkçe, Gökkuşluğu Türkçe Ders Kitabı ve Türkçeye Yolculuk 1 defa ölçü alınmıştır.

Doktora tezlerinde, Ankara Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3 defa, Yunus Emre Üniversitesi Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ve İlyas Göz Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü 2 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ve Murat Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi 1 defa ölçü olarak alınmıştır. Makalelerde ise, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe 1 defa ölçü alınmıştır. Tüm alanlarda en fazla Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarından faydalanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde 11 farklı kaynaktan, doktora tezlerinde 5 farklı kaynaktan, makalelerde ise 3 farklı kaynaktan faydalanılmıştır.

Etkinlik boyutuna bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde 21 çalışmada, doktora tezlerinde 1 çalışmada etkinliklere yer verilirken makalelerde ise etkinliklere yer verilmemiştir. Uzman görüşü boyutuna bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde 3 çalışmada, doktora tezlerinde 2 çalışmada uzman görüşü alınırken, makalelerde ise uzman görüşü alınmamıştır. Sözlük boyutuna bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde, 6 çalışmada, doktora tezlerinde 2 çalışmada sadeleştirilmiş metinle ilgili sözlük hazırlanırken, makalelerde ise sözlük hazırlanmamıştır. Uygulama boyutuna bakıldığında ise, yüksek lisans tezlerinde 6 çalışma, doktora tezlerinde 1 çalışma öğrencilere uygulanırken, makalelerde ise uygulama yapılmamıştır.

d. Araştırmanın “Metin sadeleştirme çalışmalarının hacim özelliklerine göre dağılımı nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgular aşağıda tablo halinde verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının hacim özelliklerine göre dağılımı.

Çalışma Alanı	Metin Olarak Sadeleştirme	Kitap Olarak Sadeleştirme
Yüksek Lisans	82	6
Doktora	17	2
Makale	2	-

Tablo 6’ya göre yüksek lisans tezlerinde sadeleştirme işleminin 82 tanesi metin boyutta iken 6 tanesi kitap boyutunda, doktora tezlerinde sadeleştirme işleminin 23 tanesi metin boyutunda 2 tanesi ise kitap boyutunda yapılmıştır. Makalelerde ise sadece metin boyutunda 2 sadeleştirme işlemi yapılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme; bir metnin anlamının korunarak olay örgüsüne, şahıs kadrosuna ve metnin bütünlüğüne bağlı kalarak hedef öğrenci grubunun bilmediği dil bilgisi yapılarının ve kelimelerin hedeflenen düzeye uygun olarak yeniden düzenlenmesidir. Sadeleştirmede asıl amaç sadece öğrencilerin bildiği kelime ve dil bilgisi yapılarının korunması ve bilinmeyenlerin çıkarılması değil, öğrencinin bildiği kelime ve yapıardan hareketle bilmediği kelime ve yapıları anlayabileceği metinlerin hazırlanmasıdır (Oh, 2001). Uzmanlık gerektiren bir çalışma olması ve yoğun bir araştırma ve uğraş gerektirmesi bakımından metin sadeleştirme işlemi üzerinde durulması gereken konulardandır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin sadeleştirme çalışmalarının incelendiği bu araştırmada ele alınan eserler çeşitli özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Metin sadeleştirme çalışmalarının YDOTÖ gibi oldukça geç başladığı, ancak akademik düzeyde yapılan lisansüstü tez ve makale çalışmalarının son yıllarda giderek arttığı görülmüştür. Ne var ki yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik olarak yapılan çalışmaların incelendiği bir

araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapılan lisansüstü çalışmaların üniversitelere, yıllara, enstitülere, konu alanlarına, örneklem büyüklüklerine, yöntem ve tekniklerin, verilerin toplanma ve analiz tekniklerine göre yapılmış çalışmada Türkbek (2018), YDOTÖ alanında 316 tezden erişime açık olmayan 36 tez dışındakileri incelemiştir. Çalışmada Gazi Üniversitesinin en fazla çalışmanın yapıldığı, İstanbul, Dokuz Eylül ve Ankara Üniversitelerinin de sırasıyla en çok lisansüstü çalışmanın yapıldığı üniversiteler olduğu tespit edilmiştir. YDOTÖ alanında yapılan çalışmaların incelendiği diğer çalışmalarda da lisansüstü çalışmalar yöntem, teknik, üniversite ve konular bakımından incelenmiştir (Büyükkiz, 2014; Ercan, 2014; İşcan, 2014; Biçer, 2017). Maden ve Önal (2021) çalışmasında, 2015-2020 yılları arasında hazırlanmış yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma eğilimleri doğrultusunda 456 yüksek lisans, 84 doktora tezi olmak üzere toplam 540 tez incelenmiş ve tezlerin en fazla 2019 yılında yazıldığı, tezlerin 64 farklı üniversitelerde yazıldığı, bu alandaki tezlerin daha çok nitel araştırma yöntemleriyle yazıldığı, nitel yöntemlerle yazılan tezlerde veri toplama aracı olarak doküman ve görüşme formunun daha fazla kullanıldığı, nicel araştırma yöntemiyle yapılan tezlerde duyuşsal ölçekler ve başarı testlerinin tercih edildiği ve örnekleme için daha çok TÖMER'deki öğrencilerin seçildiği tespit edilmiştir.

Araştırmada incelenen çalışmalara yöneltilen sorulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Alanda çalışmaların son yıllarda arttığı ve 2011- 2021 yılları arasında toplam 35 lisansüstü tez ve makale hazırlandığı tespit edilmiştir. Araştırmanın yıllara göre dağılımı bakıldığında 2011- 2021 yılları arasında 29 yüksek lisans tezi, 4 doktora tezi ve 2 makale tespit edilmiş ve en fazla sadeleştirme 8 çalışmayla 2019 yılında yapılmıştır. İkinci sırada ise 7 çalışmayla 2020 ve 2021 yılları yer almaktadır.

Araştırmada lisansüstü tezlerin dağılımına bakıldığında 20 farklı üniversitede sadeleştirme alanında tez yazıldığı ve ilk sırada, 3 yüksek lisans ve 3 doktora tezi olmak üzere toplam 6 tez ile Gazi Üniversitesi yer alırken, ikinci sırada ise 4 yüksek lisans tezi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi yer almaktadır.

A1 ile C1 arasında tüm düzeylere göre sadeleştirme yapıldığı ve bazı çalışmaların A1-A2 ve B1-B2 gibi iki düzeyi kapsadığı görülmektedir. Bazı çalışmalarda aynı düzeyde birden fazla sadeleştirme işlemi yapıldığı, bazı çalışmalarda ise birden fazla düzeyde sadeleştirme çalışması yapıldığı görülmüştür. B1 düzeyinde, 40 sadeleştirme yüksek lisans olarak, 10 sadeleştirme doktora tezi olarak 1 sadeleştirme ise makale çalışması olarak yapılmış ve toplam 51 çalışmayla en fazla B1 düzeyinde sadeleştirme işlemi yapılırken ikinci olarak 33 yüksek lisans tezi ile A1-A2 düzeyinde yapıldığı tespit edilmiştir.

Sadeleştirme çalışmaları 9 farklı edebi türde yapıldığı ve bazı çalışmalarda birden fazla türde yapıldığı, bazı çalışmalarda ise aynı türde birden fazla sadeleştirme işlemi yapıldığı görülmüştür. Sadeleştirme işlemi yapılan edebi türlere bakıldığında, hikâye türünde 76, fıkra türünde 15, destan ve masal türlerinde 10, roman türünde 5, mektup türünde 2 gezi yazısı, anı ve deneme türlerinde 1 (biri) adet sadeleştirme işleminin yapıldığı tespit edilmiştir.

Sadeleştirme işlemlerinde dil bilgisi yapıları için en fazla ölçüt alınan eser 20 kez ile Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitabı olmuştur. Yüksek lisans tezlerinde, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 15 defa, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe 8 defa, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı 7 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 4 defa, Maarif Vakfı Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Programı 3 defa, Turkofonî Türkçe Öğren, Murat Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi ve Gökhan Ölker Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü 2 defa, Dokuz Eylül Üniversitesi DEDAM Yabancılar İçin Türkçe, Gökkuşuğu Türkçe Ders Kitabı ve Türkçeye Yolculuk 1 defa ölçü alınmıştır.

Metin sadeleştirme üzerine yapılan doktora tezlerinde, Ankara Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 3 defa, Yunus Emre Üniversitesi Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ve İlyas Göz Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü 2 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ve Murat Aydın Seviyelere Göre Kelime Listesi 1 defa ölçü olarak alınmıştır. Makalelerde ise, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 defa, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe 1 defa ölçü alınmıştır. Tüm alanlarda en fazla Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarından faydalanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde 11 farklı kaynaktan, doktora tezlerinde 5 farklı kaynaktan, makalelerde ise 3 farklı kaynaktan faydalanılmıştır.

Yapılan sadeleştirme çalışmalarında yüksek lisans tezlerinde 21, doktora tezlerinde ise 1 çalışmada etkinlikler eklenmiştir. Uzman görüşü alt başlığında bakıldığında, yüksek lisans tezlerinde 3 doktora tezlerinde ise 2 çalışmada uzman görüşü alınmıştır. Yapılan sadeleştirme metni ile ilgili yüksek lisans tezlerinde 6 doktora tezlerinde 2 çalışmada sözlük eklenmiştir. Uygulama boyutunda, yüksek lisans tezlerinde 6 doktora tezlerinde ise 1 çalışma uygulanmıştır. Makalelerde ise uzman görüşü alınan, etkinlik eklenen, sözlük eklenen ve uygulanan çalışma yoktur.

Bazı çalışmalar metin boyutunda sadeleştirilirken bazı çalışmalar ise kitap boyutunda sadeleştirilmiştir. Metin boyutunda, yüksek lisans tezlerinde 82, doktora tezlerinde 17 ve makalelerde 2 metin sadeleştirilmiştir. Kitap boyutunda ise yüksek lisans tezlerinde 6, doktora tezlerinde 2 eser sadeleştirilirken makalelerde kitap boyutunda sadeleştirme yapılmamıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların nicelik ve nitelik açısından arttığı yapılan araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi metin sadeleştirme alanında da benzer bir yükseliş olduğu tespit edilmiştir. Farklı üniversitelerde açılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi lisansüstü programları bu çalışmaların artmasında önemli bir etkidir. Bununla birlikte metin sadeleştirme çalışmalarının daha nitelikli ve standart hâle getirilmesi için herhangi bir sadeleştirme ölçütü ve programın olmayışı önemli bir sorun olarak çözülmeyi beklemektedir. Kitap veya metin boyutunda yapılan çalışmalarda sadeleştirilen metinler için etkinliklere yer verilmesi, çalışmanın uygulanma amacına göre değişiklik gösterebilir; ancak bu çalışmaların hangi düzeyde hangi kelime ve dil bilgisi yapılarının kullanılacağını gösteren sadeleştirme ölçütlerine göre yapılmaması bir eksiklik olarak görülmelidir. Yine hangi düzeyde ve hangi edebi türlerde sadeleştirilmiş metinlere ihtiyaç duyulduğu tespit edilerek alanında uzman kişiler tarafından gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin başarılı bir şekilde yürütülmesi dilin zenginliğini yansıtan ve estetik bir şekilde kullanıldığı edebi metinlerin kullanılması çok önemli bir yere sahiptir. Bu doğrultuda öncelikle Türk edebiyatının klasik eserleri her düzey için sadeleştirilmelidir. Sadeleştirilecek metinler Türk kültürünün yanında evrensel kültür öğelerini de içermelidir. Her düzey için kelime listeleri yapılmalı ve sadeleştirmede mümkün olduğunca bu listeler ölçüt alınmalı. Sadeleştirilmiş metinler daha kolay anlaşılabilmesi için metinle ilgili Türkçe sözlük eklenmelidir. Böylece öğrenci metni okurken hangi kelimenin hangi anlamda kullanıldığını daha rahat anlayacaktır. Metnin sınıf ortamında uygulanabilmesi için de metin altı soruları ve eğlenceli etkinlikler hazırlanmalıdır. Etkinlikler hazırlanırken 4 temel dil becerilerini kapsayacak şekilde hazırlanmalı ve eğitsel oyunlara da yer verilmelidir. Ders içinde ve dışında kullanılmak üzere düzeylere göre sadeleştirilmiş zengin bir kitaplık hazırlanarak öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre okuyabilecekleri farklı türlerde metinlere yer verilmelidir.

Kaynakça

Ahmet, S. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" hikâyesinin B1 seviyesine uyarlama çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

- Akıncılar, A. (2018). *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut Hikâyeleri'nin B1 düzeyinde sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Aktan, F. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Halide Edip Adıvar'ın Himmet Çocuk hikâyesinin B1-B2 düzeyinde sadeleştirilmesi ve etkinlik hazırlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebî metin ve özellikleri, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(39), 187- 200.
- Arslan, M. (2012). Tarihi süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi-öğrenimi çalışmaları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 167-188.
- Atalay, A. (2021). *Aytül Akal'ın "Kızım, Ben Çocukken..." Adlı kitabının yabancılar Türkçe öğretimi A1-A2 seviyesi bağlamında sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ay, S. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık'ın "Birtakım İnsanlar" adlı hikâyesinin B1 seviyesine sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Biçer, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 236- 248.
- Bilgiç, B. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirme teknikleri çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir' adlı hikâyesinin A2 düzeyine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, F. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir metin yöntemi çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Büyükkız, K. K. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Demirel, İ.F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuş, M. ve Okur, A. (2013), *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ercan, A. N. (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi*. 7. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı, Muğla.
- Eroğlu, S. (2015). *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat hikâyesinin yabancılar Türkçe öğretimi için sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ghaffari, R. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil yeterliliklerine uygun edebî metin uyarlama* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Gökşen, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında edebî metin kullanımı* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güdek, G. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin değiştirimi: Mustafa Kutlu'nun "Hayat Güzeldir" hikâyesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Gürler, H. (2017). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Gürler, S. (2017). *Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin yabancılar Türkçe öğretiminde A1-A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Harmandar, M. (2020). *Haldun Taner öykülerinin temel dil becerileri bağlamında B1 düzeyine ilişkin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- İpek, M.E. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İşcan, A. (2014). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar- yaklaşımlar- etkinlikler içinde* (s. 3- 28). Ankara: Pegem Akademi.
- İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (58), 437-452.
- Kaya, M. (2018). *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu ve Yılkı Atı adlı eserlerin yabancılar için A2 düzeyine uyarlanması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, N. N. (2019). *Türk destanlarının yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılacak metne uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kaplan, M. (2008). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaymaz, Z. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek isimli hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uygun sadeleştirme çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Kökçü, Ş. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirimine Ömer Seyfettin'in "Rüşvet" hikâyesi örneği. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, (22) 213-246.
- Kutlu, A. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşağı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kutlu, A. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Peyami Safa'nın öykülerinin A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Maden, S. ve Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 42-56.

- Mazlum, D.E. (2014). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç romanı ve Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu" romanının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için A1-A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Nurlu, M. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi*, Ankara: Kalemkitap Yayıncılık.
- Nurlu, M. (2020). Yabancılara Türk kültürü öğretimi'nde Ömer Seyfettin. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum / EducationAndSocietyInThe 21(9)*, 23-60.
- Oğuztürk, O. (2019). *Tarihsel metinlerin yabancılara Türkçe öğretiminde materyal geliştirme açısından incelenmesi (Dede Korkut Örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Oh, S.Y. (2001). Two types of input modification and efl reading comprehension: simplification versus elaboration. *Tesol Quarterly*, 35(1), 69-96.
- Özet, A.T. (2019). *Nasreddin Hoca fıkralarının yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak düzenlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Özdin, A. (2020). *Türk masallarının yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Süner, R. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskici örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tuğrul, F. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" adlı hikâyesinin A1-A2 düzeyine göre sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilis.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7 (4) , 2464-2479.
- Türkçe Sözlük (2022). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 21/05/2022).
- Yaşar, S. A. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde metin uyarlama ve Memduh Şevket Esendal'ın Pazarlık hikâyesinin A2 seviyesine göre uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yayan, H. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskici ve Testi adlı hikâyelerinin A2 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Yazok, Z. (2020). *Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında Kemalettin Çalık'ın Piri Reis adlı eserinin B1 seviyesinde sadeleştirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, O. (2013). *Yeni Türk edebiyatı metinlerinin A1-A2 düzeyine uyarlanması ve Çalığışu örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, Y. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında Ömer Seyfettin'in bazı hikâyelerinin B1 seviyesine uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %60
2. yazar katkı oranı : %40